

Posudek bakalářské práce Terezy Trojanové

Sémantické charakteristiky sloves v písemném projevu dětí mladšího školního věku

V bakalářské práci se Tereza Trojanová zabývá dvěma tématy: sémantikou sloves a vývojem dětské řeči. Zkoumá, jak konkrétní vývojová etapa dětské řeči a kognitivních procesů může ovlivnit volbu sloves, což zjišťuje na základě shromážděným písemných prací dětí.

Autorka vychází z adekvátního teoretického podloží, postupně prochází jednotlivé teorie zabývající se kognitivním vývojem, zejména se zaměřuje na řečové procesy. Podrobněji charakterizuje období, které se tradičně označuje mladší školní věk. Sémantickou klasifikaci sloves zakládá hlavně na přístupu K. Karlíka, dále se opírá se o práce Fr. Čermáka a Fr. Daneše a Z. Hlavsy.

S odbornou literaturou autorka zachází poněkud chaoticky. Způsob odkazování je značně nejednotný. Je to částečně dáno i způsobem, jakým v závěru práce cituje použitou literaturu. Dělí ji do tří kategorií: použitá literatura, prostudovaná a doporučená. I když si lze představit, co ji k tomuto členění přivedlo, z textu toto rozlišení není dodržováno. Některé tituly, na něž v textu odkazuje, v seznamu zcela chybí, např. Daneš a Hlavsa, ale také Osolobě aj. Do literatury také nejsou zařazeny prameny, tedy texty J. Prchala a L. Středý, na nichž je empirická část práce založena. Byla bych ráda, aby autorka v průběhu obhajoby své počínání vysvětlila.

Je třeba ocenit, jakým způsobem T. Trojanová prováděla empirickou část práce. Výzkum popisuje velmi přehledně, stanovuje pracovní hypotézy, které systematicky předkládáním relevantních dokladů ověřuje a v závěru je hodnotí. Také výstižně popisuje výběr osob participujících na výzkumu, těžkosti, které jejich získání provázely, a přesvědčivě popisuje metodologii, kterou ve výzkumu uplatnila. Práce je doplněna autentickými texty žáku, které byly analyzovány, a texty, které sloužily jako podklad pro samostatnou tvorbu žáku. To vše je velmi cenná práce, která umožňuje, aby v budoucnu autorka svůj výzkum rozšířila, případně aby v její práci pokračoval někdo jiný. Tuto možnost T. Trojanová v textu taky zmiňuje.

Kladné hodnocení si zaslouží způsob, jakým autorka charakterizuje vlastní směry, kterými postupně psycholingvistika procházela, vybírá z nich relevantní poznatky. Typicky známe autory těchto koncepcí propojuje s nejnovějšími pohledy, srov. např. F. Smolík či M. Schwarzová. Podrobněji se zabývá stadiálním vývojem J. Piageta, opět představuje zdařilý výběr z jeho názorů, logicky je souvztažňuje a interpretuje, a hlavně je dokáže využít v empirické části.

Co se týká sémantiky sloves, zde si už počíná méně obratněji. Poznatky již nejsou tak precizně formulovány, někdy je její výklad trochu chaotický. Možná by bylo vhodné, kdyby této kapitole práce autorka věnovala větší prostor, a ne pouze čtyři strany.

Z interpretace výsledků analýz žákovských prací je zřejmé, že kol. Trojanová do textu vložila značné množství práce. Hodnotila celkem třicet pět prací, které byly i občas těžko čitelné, a pak se zabývala tříděním všech sloves vyskytujících se v žákovských textech. Že byl tento úkol časově náročný, ukazují tabulky se slovesy. Tyto tabulky tvoří asi devět stran textu. Je pravda, že aplikace klasifikace sloves, kterou navrhl K. Karlík, je někdy komplikovaná, jsou možné i jiné interpretace, než zvolila autorka. Tento problém členění do stanovených kategorií bývá obecně často sporný.

Taky souhlasím se stanoviskem, které T. Trojanová zaujímá ke kvantitativním metodám, k jejich aplikaci na kognitivní procesy a k možnostem statistického zpracování. I když v této souvislosti píše, že se jedná o *pružné výsledky*, což asi není nejuvýstižnější

vyjádření, souhlasím s ní, že tímto způsobem se dovídáme o převažujících tendencích těchto procesů.

Co se týká zhodnocení stanovených hypotéz, na jednu stranu jsou formulace poněkud nepřesvědčivé, na druhou stranu musím přiznat, že je to v souladu s výše uvedeným pochopitelné. První hypotéza, týkající se vysokého výskytu slovesa „být“ ve funkci slovesa plnovýznamového se potvrdila, druhá a třetí hypotéza se naopak nepotvrdily, děti vyjadřovaly vhodně sémantické rysy dějů a využívaly synonyma, a čtvrtá hypotéza potvrdila posun kognitivního vývoje v průběhu půlročního období.

T. Trojanová napsala bakalářskou práci bez větších pravopisných nedostatků a většinou používala i zdařilé formulace. Přesto cítím potřebu upozornit na některé nedostatky: neobratně formulované závěrečné souvětí v poděkování; přebývající úvozovky na s. 9; z formulace na s.13 by se mohlo zdát, že autorka ztotožňuje sociologii s marxistickou filosofií, nevhodná formulace na s. 29, kdy se píše: *Význam je snad tím nejdůležitějším prvkem jazyka*; myslím, že na s. 30 je třeba termín slovtvorné kategorie nahradit termínem morfologické aj.

Uvedené nedostatky nijak významně nesnižují kvalitu práce, kterou Tereza Trojanová odvedla. Konečnou klasifikaci navrhu v závislosti na průběhu obhajoby. Předběžně doporučuji hodnocení: velmi dobře.

V Praze 2. 9. 2012

PhDr. Jasňa Pacovská, CSc.